

Його Слова, він пригрозив нам, що ми помremo. Але ми помremo у плоті простору, а не у плоті сну, не у плоті свідомості. І тому я кажу вам, читачі мого туману, ті, хто бачить уві сні Аугусто Переса та його світ, що це туман, що це *рюман*, що це легенда, що це історія, життя вічне.

Саламанка, лютий 1935 р.

Розділ перший

Виходячи з дверей свого дому, Аугусто простяг перед собою праву руку розкритою долонею вниз і, спрямувавши погляд у небо, на якусь мить завмер у цій позі, схожій на позу священної статуї. Проте він не намагався підкорити собі зовнішній світ, а лише намагався з'ясувати, чи йде дощ. І відчувши тильним боком долоні свіжість дрібної мряки, спохмурнів і насупив брови. А зіпсувала йому настрій не так мжичка, як необхідність розкривати парасольку. Вона була такою гарною, такою елегантною, так акуратно складеною у своєму чохлі! Коли парасолька складена, нею можна замилуватися, але парасолька розгорнута — це щось украй бридке.

«Яке лихо, що речі мають служити нам, — подумав Аугусто, — що ними доводиться користуватися. Користування псує і, можна сказати, руйнує будь-яку красу. Речами треба милуватися — це їхнє набагато шляхетніше призначення. Яким гарним є апельсин, поки його не з'їдено! Усе зміниться на небі, коли наші обов'язки обмежаться або, навпаки, розширяться до споглядання Бога та всіх речей у Ньому. Тут, у цьому жалюгідному житті, ми турбуємося тільки про те, щоби користуватися послугами Бога; ми намагаємося розкрити Його, наче парасольку, щоби Він захищав нас від усякої напасті».

Ось так він собі сказав і нахилився, щоби підкасати холоші штанів. Розкрив нарешті парасольку, а тоді на якусь мить замислився: «І куди ж я тепер піду? Куди мені повернути — праворуч чи ліворуч?» Бо Аугусто належав не до тих людей, які ходять, а до тих, що прогулюються у своєму житті. «Зачекаю, доки пробіжить собака, — сказав він собі, — і піду в тому напрямку, який обере він».

Але на вулиці з'явився не собака, а вродлива дівчина, й услід за своїм поглядом посунув, ніби притягуваний магнітом і зовсім не усвідомлюючи, куди він іде, Аугусто.

Одна вулиця, друга, третя.

«Але отой хлопака, — сказав собі Аугусто, який не стільки думав, скільки розмовляв сам із собою. — Що він там робить, лежачи ницьма на землі? Споглядає якусь мурашку, я не маю сумніву. Мурашку! Пхе! Одне з найлицемірніших створінь! Воно тільки те й робить, що прогулюється, а вдає, ніби тяжко працює. Як отой шибеник, що біжить он там, розштовхуючи всіх, із ким зустрічається, а я анітрохи не сумніваюся, що робити йому нема чого. А що взагалі має робити людина, що вона має робити? Людина — ледар, це такий ледар... Е ні, я аж ніяк не ледар! Моя уява не знає відпочинку. Ледарями можна вважати тільки тих, які кажуть, що вони працюють, а самі лише б'ють байдики й душать думку. Ось, наприклад, отой йолоп кондитер, щось бубнить і бубнить, стоячи за своєю вітриною, мовляв, усі дивяться, як тяжко він трудиться, а він же ледацюга з ледацюг. І, власне, нам хіба не однаково, працює він чи не працює? Робота! Праця! Одне лицемірство! Працює хіба що отой бідолашний паралітик, який не йде, а радше плазує... А втім, що я про нього знаю? Пробач мені, брате! — ці слова Аугусто сказав уголос. — Брате? У чо-

му ж він мені брат? Що між нами спільного? Параліч? Кажуть, усі ми діти Адама. То й цей, Хоакін, також син Адама? Прощавай, Хоакіне! А ось і неминучий автомобіль, гуркіт і пилюка! І до чого нас приводить бажання отак долати дистанції? Манія подорожувати походить від небажання сидіти на місці, а не від любові до нових місць; той, хто подорожує багато, втікає від кожного місця, з яким він розлучається, але йому не потрібне жодне з тих нових місць, до яких він прибуває. Мандрувати... Мандрувати... До чого ж непотрібна річ — ця парасолька... Але замовкни, що це таке?»

І він зупинився перед дверима будинку, до якого увійшла симпатична дівчина, що потягла його за собою магнітом своїх очей. І тоді зрозумів Аугусто, що він її переслідував. Воротарка дому дивилася на нього хитруватим поглядом, і той погляд підказав Аугусто, що він має робити. «Ця подруга Цербера чекає, — сказав він собі, — що я запитаю в неї ім'я сеньйорити, яку я переслідував, і запитаю про якісь інші обставини з її життя й, безперечно, так я тепер і зроблю. Можна було би, звичайно, залишити моє переслідування без наслідків, але цього не буде, будь-яку роботу потрібно доводити до кінця. Ненавиджу все недосконале!» Він засунув руку до кишені і знайшов там лише один дуро. Не випадало піти й десь його розмінати. Він би згаяв час і втратив нагоду.

— Послухайте, добра жінко, — звернувся він до воротарки, не витягуючи вказівного та великого пальця з кишені. — Ви не могли б назвати мені — повірте, це залишиться між нами — ім'я сеньйорити, яка щойно сюди увійшла?

— У цьому немає ніякої таємниці, ні чогось поганого, кабальєро.

— Тим більше.

— Її звуть донья Евхенія Домінго дель Арко.

— Домінго? Ви, певно, хотіли сказати Домінга...

— Ні, сеньйоре, Домінго. Домінго — її перше прізвище.

— Але ж коли йдеться про жінок, то це прізвище має змінитися на Домінга. А якщо ні — то куди ж поділося граматичне узгодження?²³

— Я не знаю, сеньйоре.

— І скажіть-но мені, скажіть... — Його пальці досі залишалися в кишені. — Чому вона виходить гуляти сама-одна? Вона незаміжня чи одружена? Має батьків?

— Вона незаміжня і сирота. Живе в родині дядька й тітки...

— По батькові чи по матері?

— Я знаю тільки, що вони їй дядько й тітка.

— Цього цілком досить.

— Вона дає уроки фортепіано.

— І добре на ньому грає?

— Не знаю.

— Гарзд, дякую; і візьміть за те, що я вас потурбував.

— Дякую, сеньйоре, дякую. Може, у вас будуть ще якісь запитання? Чим я можу вам послужити? Виконати якесь ваше доручення?

— Можливо... Можливо... Але не тепер... До побачення!

— Розпоряджайтеся мною, кабальєро, й розраховуйте на мою цілковиту тактовність і стриманість.

²³ У незвичайному — чоловічому — закінченні прізвища Евхенії вже таїться натяк на ту непритаманну жіночим персонажам роль, яку вона відіграє в романі, — роль активного, діяльного начала, що підкоряє собі безвольного, схильного до споглядальності героя.